

3. BASKIDAN ÇEVİRİ

KLİNİK RUH SAĞLIĞI PSİKOLOJİK DANIŞMANLIĞININ TEMELLERİ

Uzmanlık Alanına Giriş

MARK S. GERIG

ÇEVİRİ EDITÖRLERİ: ASLI UZ BAŞ • NURSEL TOPKAYA • ŞENEL POYRAZLI

Mark S. Gerig

Çeviri Editörleri: Prof. Dr. Aslı Uz Baş - Prof. Dr. Nursel Topkaya - Ord. Prof. Dr. Şenel Poyrazlı

KLİNİK RUH SAĞLIĞI PSİKOLOJİK DANIŞMANLIĞININ TEMELLERİ
Uzmanlık Alanına Giriş

ISBN 978-625-5704-99-3

Kitabın orijinal adı: Foundations for Clinical Mental
Health Counseling An Introduction to the Profession

Baskı sayısı: 3. Baskı

ISBN: 978-0-13-438477-1

Yayınevi: Pearson

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2026, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır; indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 2000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Mart 2026, Ankara

Yayın-Proje: Selcan Durmuş
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sayfa Basım Sanayi Ticaret Ltd. Şti.
İvedik OSB Matbaacılar Sit. 1514. Cad. No: 23-25
Yenimahalle/ANKARA

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 77079

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi
Macun Mahallesi 204 Cad. No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: yayinevi@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

YAZAR HAKKINDA

Mark S. Gerig, Indiana eyaletinde, Marion ve Indianapolis şehirlerinde kampüsü olan Indiana Wesleyan Üniversitesi'nde Psikolojik Danışma Lisansüstü Programı başkanıdır. Dr. Gerig, çalışma lisansına sahip hem Klinik Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanı hem de psikolog olup profesyonel psikolojik danışma ve psikolojik danışman eğitimi alanında 30 yılı aşkın profesyonel bir deneyimi vardır. Dr. Gerig, Michigan eyaletinin Sault Sainte Marie şehrinde bulunan, Hiawatha Davranışsal Sağlık biriminin içinde yer alan Kriz ve Yaşlılara Yönelik Hizmetler bölümünün yöneticisi olarak çalışmıştır. Sault Sainte Marie, Ontario, Kanadâda bulunan Algoma Üniversitesi'nde psikoloji bölümünde yarı zamanlı profesör olarak görev yapmıştır.

Dr. Gerig, eyalet ve ulusal düzeyde fonksiyon gösteren mesleki organizasyonlarda bir lider olup, halihazırda Amerikan Ruh Sağlığı Psikolojik Danışma Derneği Komite üyesidir. Dr. Gerig, geçmişte Indiana Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanları Profesyonel Gelişim Derneği başkanlığını ve Amerikan Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanları Derneği Profesyonel Sorunlar Komitesi üyeliğini yapmıştır. Dr. Gerig, profesyonel hizmetleri nedeniyle, 2005 yılında, Amerikan Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanları Yılın Eğitimcisi ödülünün ve ayrıca Indiana Psikolojik Danışma Derneği (2003) tarafından verilen Yılın Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanı ödülünün sahibi olmuştur.

Dr. Gerig Indiana eyaletinin Marion şehri yakınlarında eşi Michelle ile birlikte yaşamaktadır. Oğlu Brandon, Notre Dame Üniversitesi'nde Evrimsel Biyoloji ve Ekoloji alanında doktorasını tamamlamıştır. Kızı Lauren bir sanatçıdır ve Nashville, Tennessee'de yaşamaktadır. Dr. Gerig, mesleki aktiviteleri yanında, doğa yürüyüşü, bisiklet, balık tutma, bahçe işleri ve buz hokeyi ile ilgilenmekten hoşlanmaktadır.

ÖN SÖZ

Klinik ruh sağlığı psikolojik danışmanlığı, diğer ruh sağlığı meslekleriyle birlikte alanda hizmet veren birincil hizmet sağlayıcı olarak giderek daha fazla tanınmaktadır. Klinik ruh sağlığı psikolojik danışmanlığı, daima değişmekte olan ekonomik, politik, kültürel, sosyal ve tarihi bir bağlamda ortaya çıkmaktadır. Danışanların en iyi şekilde, içinde bulundukları kendi ekolojik bağlamları perspektifinde anlaşılabilmesi gibi, klinik ruh sağlığı psikolojik danışmanlarının kim oldukları ve ne yaptıkları da en iyi şekilde mesleğin üzerine temellendiği ekolojik bağlam içerisinde anlaşılır.

Klinik Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanlığının Temelleri: Uzmanlık Alanına Giriş kitabını yazmaktaki başlıca amacım, klinik ruh sağlığı psikolojik danışmanlığı mesleğinin çağdaş bağlamda doğru olarak resmini çizen bir metin ortaya koymaktır. Kitabın içeriği, bir psikolojik danışman eğitimcisi, bir uygulayıcı, süpervizör ve sahada ve davranışsal sağlık alanlarında yönetici ve de mesleki derneklerde bir lider olarak yıllara dayanan tecrübelerimle zenginleştirilmiştir. Okuyucu sahadan bir bakış açısını yansıtan akademik temelli yeni bir perspektifi keşfedecektir. Bu meslek konusunda tutkuluyum ve okuyucuların bir klinik ruh sağlığı psikolojik danışmanı olmanın ne anlama geldiğine dair doğru bir vizyonu yakalamasını umuyorum.

Şimdiki ve gelecekteki ruh sağlığı uzmanlarının, etkili tedaviler sunan bireyler olarak algılanabilmeleri için sürekli değişen çağdaş bağlamın farkında olmaları gerekir. Kitapta klinik ruh sağlığı psikolojik danışmanlarının mevcut mesleki kimlikleri ve uygulama alanlarının anlaşılmasına ilişkin güncel temelleri sunmaya çalıştım. Bununla birlikte, ruh sağlığı psikolojik danışmanları kim olduklarına ve ne bildiklerine kendi özgün konumlarına göre karar vereceklerdir. Buradan hareketle, bu metni yazmaktaki ikinci amacım, ilgili ortamlar, kamu politikaları ve yönelimler konusunda kapsamlı bir bilgilendirme yapmaktır. Okuyucular kitabın ilerleyen sayfalarında danışanlarına ve potansiyel işverenlerine en iyi şekilde nasıl yardımcı olabileceklerini, paydaşlarıyla ya da toplumun kanun yapıcılarıyla aynı masada oturduklarında ve danışanları ve mesleklerinin savunuculuğunu yapma fırsatı verildiğinde bunu en iyi şekilde nasıl yapabileceklerini keşfedeceklerdir. Böylelikle, okuyucular TRICARE ve Medicare hizmeti sunma pozisyonu, DSM-V, iyileşme felsefesi ve bunun ciddi ve uzun süreli ruhsal bozuklukları olan kişilere sunulan hizmetler üzerindeki etkisi, sağlık bakım reformunun doğurguları ile birincil bakım ortamlarında bütüncül davranışsal sağlık hakkında bilgiler edinecektir. Profesyonel kimlik ve uygulama alanı, bu ekolojik bağlamla etkileşim içerisinde ele alındığında artan bir önem arz etmektedir.

ÇEVİRİ EDITÖRLERİNİN ÖN SÖZÜ

Psikolojik danışma alanı ülkemizde başlangıcından bu yana gelişmeye devam eden bir alan olmakla birlikte, özellikle son yıllarda uzmanlaşmaya yönelik önemli bir gelişim sürecinden geçmektedir. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği bünyesinde yayımlanmaya başlanan Okul Psikolojik Danışmanlığı, Kariyer Psikolojik Danışmanlığı, Aile Psikolojik Danışmanlığı ve Klinik ve Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanlığı dergileri bu sürecin önemli göstergelerindendir. Bunun yanı sıra söz konusu alanlarda gerçekleştirilen çeşitli sempozyumlar da uzmanlaşma yönündeki gelişimi desteklemektedir. Bu bağlamda elinizdeki eser, Klinik Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanlığı alanında Türkiye’de yayımlanan ilk kitap olma özelliğini taşımaktadır.

Klinik Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanlığının Temelleri: Uzmanlık Alanına Giriş, klinik ruh sağlığı psikolojik danışmanlığı alanını mesleki kimlik, kuramsal temeller, etik ve yasal düzenlemeler, uygulama ortamları, araştırma, çokkültürlülük ve sistem düzeyindeki yapılar gibi çok yönlü ve bütüncül bir perspektifle ele almaktadır. Bu kapsamlı yaklaşımın, ülkemizde klinik ruh sağlığı psikolojik danışmanlığı alanında uzmanlaşma sürecine önemli bir katkı sunacağına inanıyoruz.

Kitabın Türkçeye kazandırılması, Türkiye’de ve Amerika Birleşik Devletleri’nde farklı üniversitelerde psikolojik danışman eğitimcisi olarak görev yapan pek çok değerli akademisyenin katkılarıyla mümkün olmuştur. Her bir bölümün çeviri sürecini titizlikle yürüten hocalarımıza özverili çalışmaları için ayrı ayrı teşekkür ederiz. Doç. Dr. Duygu Dinçer hocamıza bu alanda bir eserin Türkçeye kazandırılması fikrini ilk olarak gündeme getirdiği için, Prof. Dr. Ragıp Özyürek hocamıza ise çeviri ekibinin oluşturulması sürecindeki öncülüğü için ayrıca teşekkür ederiz. Bunun yanında, kitabın yayıma hazırlanması sürecindeki titiz çalışmaları için PEGEM Akademi Yayıncılık ekibine teşekkür ederiz.

Kitabımızın, lisans ve lisansüstü öğrencilerimiz, akademisyenlerimiz ve psikolojik danışma alanında çalışan uzmanlar için güvenilir ve yol gösterici bir kaynak olmasını; alanımızın gelişmesine ve uzmanlaşma sürecinin güçlenmesine katkı sunmasını diliyoruz.

Editörler

Prof. Dr. Aslı Uz Baş

Prof. Dr. Nursel Topkaya

Ord. Prof. Dr. Şenel Poyrazlı

BU BASKIYA YENİ EKLENENLER

Kitabın içeriği önemli ölçüde güncellenmiştir. Bölüm adları ve başlıkların çoğu ikinci baskı ile benzer olmakla birlikte, içerikleri oldukça günceldir ve profesyonel literatürün güncel içeriğini yansıtır. Ayrıca, yeni bir bölüm eklenmiştir. Bu baskıda yer alan yeni içeriklerin bir listesi aşağıda sunulmuştur:

- Profesyonel psikolojik danışmanın 20/20 tanımı, uygulama alanları, profesyonel ünvanlar, etkileri, profesyonel uygulamadaki yeri ve çalışma lisansının farklı eyaletlere transfer edilebilmesi özelliğindeki ilerlemeler;
- Yeni teknolojinin ve iyilik hali ve pozitif psikolojinin profesyonel alanda artan uygulamaları;
- Özellikle danışana özgü ekolojik bağlamda kendini gösteren, ruh sağlığını iki ayrı fakat birbiriyle ilişkili iki boyutuna (iyilik hali ve patoloji) özel bir önem vermek suretiyle klinik ruh sağlığı psikolojik danışmanlığı paradigmasının geçerliliği ve rasyoneline yönelik ilave bilgi sağlayan araştırmalar;
- Travma bilgili bakım, bütünleştirilmiş iki tanılı tedavi, aile psikoeğitimi, ev temelli terapi ve hasta bakım merkezleri gibi daha yeni, kanıta dayalı tedavi yaklaşımlarının tartışılması;
- 2016 Psikolojik Danışma ve İlgili Eğitim Programları Akreditasyon Kurulu (Council for Accreditation of Counseling and Related Educational Programs Standards; CACREP); 2015 Amerika Ruh Sağlığı Psikolojik Danışma Derneği (American Mental Health Counselor Association; AMHCA) Etik Kodları; 2014 Amerika Psikolojik Danışma Derneği Etik Kodları ve 2015 AMHCA Profesyonel Uygulama Standartları'nın dahil edilmesi;
- Tanı ve İstatistik El Kitabı, beşinci baskısı (DSM-V) ve Uluslararası Hastalıkların Sınıflandırılması (ICD-10) gibi tüm yeni materyallerin dahil edilmesi;
- Nöropsikiyatrik görüntüleme ve değerlendirme, nöropsikolojik danışma ve nörofeedback gibi yeni nörobilim uygulamaları;
- Grupla psikolojik danışma, hak savunuculuğu, yönlendirilmiş sağlık hizmeti, program gelişimi ve değerlendirmesi, nitel araştırma ve meta analiz gibi içeriklerin genişletilmesi;
- Klinik ruh sağlığı psikolojik danışmanlarının süpervizyon, yönetim ve liderlik gibi yönetsel rollerine ilişkin yeni içerikler;
- Çokkültürlü ve Sosyal Adalet Yeterlilikleri ve çoklu kimlik gelişimi kuramı ve profesyonel uygulamaya yönelik doğurguları konularının güncellenmesi;
- Sağlık bakım reformunun çıktıları (örneğin, sağlık hizmetlerinin mali kaynaklarının birleştirilmesi, medikal ve ruh sağlığı hizmetlerinin birleştirilmesi ve birincil bakım hizmetlerine davranışsal sağlığın dahil edilmesi);

- İyileşme felsefesi ve onun klinik ruh sağlığı psikolojik danışmanlığı paradigması ile ilişkisi ve danışanlara yönelik hizmet ve programların toplum ruh sağlığı bağlamı içerisine entegre edilmesi konularının ayrıntılı tartışması.

Ben bu metnin okuyuculara çağdaş ruh sağlığı hizmetleri sektörünün etkili ve verimli hizmet sağlayıcıları olmaları yönünde gerekli temelleri sağlayacağına tüm samimiyetimle inanıyorum.

KİTABIN DÜZENLENMESİ

Kitap üç kısımdan oluşmaktadır: Kısım 1: Kuramsal ve Tarihsel Temeller; Kısım 2: Klinik Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanlığı Kredilendirme ve Uygulama ve Kısım 3: Çağdaş Konular ve Yönelimler. Bölüm 1 “Lisanslı bir ruh sağlığı ya da profesyonel psikolojik danışmanı kimdir? temel sorusunu yanıtlar. Bu yanıt klinik ruh sağlığı psikolojik danışmanlığının mevcut tanımlarını yansıtır ve ilişkili profesyonel organizasyonlar, diğer psikolojik danışma uzmanlık alanları ve diğer benzer ruh sağlığı profesyonelleriyle ilişkilendirir. Bölüm 2 mesleğin mevcut yapısının, diğer ruh sağlığı mesleklerinin de gelişmekte olduğu tarihsel bağlama yerleştirildiğinde daha iyi anlaşılacağı bakış açısıyla klinik ruh sağlığı psikolojik danışmanlığını gelişimsel bir bağlamdan ele alır. Bölüm 3 klinik ruh sağlığı psikolojik danışmanlığının kuramsal temellerini açıklar ve klinik ruh sağlığı paradigmasını oluşturan bu kuramsal temelleri üç boyuta göre sunar: çok katmanlı bir ekolojik bağlamda etkileşmekte olan iyilik hali ve patoloji düzeyleri. Bölüm 4 değerlendirme ve tedavi süreçlerinde uygulanan klasik ve çağdaş psikolojik danışma kuramlarının bir dizisini sunar.

Kısım 2’de odak klinik ruh sağlığı psikolojik danışmanlarının lisanslama süreçleri ve uygulamalarına yönelmektedir. Bölüm 5 ruh sağlığı psikolojik danışmanlarının eğitim, lisans ve sertifikalandırmalarını incelemektedir. Bölüm 6 profesyonel hizmetleri doğru bir şekilde sunmak bakımından kritik bir öneme sahip olan mevcut etik kodlar ve yasal konuları açıklamaktadır. Bölüm 7 ruh sağlığı psikolojik danışmanlarının mesleklerini icra ederken kullandıkları beceri ve yerine getirdikleri görevleri içerecek şekilde ne yaptıklarını incelemektedir. Bölüm 8 ruh sağlığı psikolojik danışmanlarının çalıştıkları ortamları ele almaktadır. Ruh sağlığı psikolojik danışmanlığını uygulamakta olan uzmanlardan elde edilen veriler okuyucuya mesleğin gerektirdiği bilgi ve becerilerin farklı çalışma ortamlarındaki farklı çeşitlilikteki danışanlarla etkili olarak çalışmak için nasıl uygulanabileceğini anlamaları konusunda yardımcı olmaktadır. Danışanların değerlendirilmesi ve araştırılmasına yönelik yaklaşımlar Bölüm 9’da sunulmuştur. Bölüm 10 çok kültürlü ortamlardaki çağdaş uygulamaları ele almaktadır. Hizmet verilen kişilere ve sistemlere yönelik olarak ortak olan kavram, ilke ve etik uygulamalara özel bir önem verilmiştir.

Kısım 3 klinik ruh sağlığı psikolojik danışmanlığı mesleğine özgü programların nasıl uygulandığı ve mesleğin hangi yönde ilerlediğine ilişkin çağdaş yönelimleri araştırmaktadır. Kısım, Bölüm 11 ile başlar ve çağdaş ekonomik ve politik ortam, yön-

lendirilmiş sağlık hizmetleri, bütünlük sağlığı ve bunların meslek üzerindeki önemli etkisini ele almaktadır. Yönlendirilmiş sağlık hizmetlerinin temelindeki mantık, ruh sağlığı hizmetlerinin gerçek maliyetine katkıda bulunan faktörler ve maliyet denetimi için kullanılan yaklaşımları anlama konusuna özel bir önem verilmiştir. Bölüm 12 hızla değişen toplum ruh sağlığı dünyasını incelemektedir. Okuyucular ruh sağlığı hizmetlerinin gelişimi, fonlanması, dağıtımı, değerlendirilmesi ve yönetimini etkileyen çağdaş yönelimler hakkında bilgi sahibi olabilirler. Son bölüm olan Bölüm 13 klinik ruh sağlığı psikolojik danışmanlığının geleceğine odaklanmaktadır. Bu tartışma klinik ruh sağlığı psikolojik danışmanlarına çağdaş ortamda kimlerin hedeflerine ulaşabileceği ve kamu politikaları ve mesleğin geleceğini şekillendirme konusunda etkili olabileceği yönünde spesifik yollar önererek bitirilmektedir.

MYCOUNSELINGLAB İLE ERİŞİLEBİLİR İÇERİK

Bu kitap MyCounselingLab ile beraber alınıp kullanılabilir. MyCounselingLab, öğrencileri metinle ilgili çalışmaya dahil etmek ve sonuçları geliştirmek için çevrimiçi ev ödevi, özel ders ve değerlendirme programıdır. Programın yapılandırılmış ortamı içerisinde, öğrenciler video klipler aracılığıyla anahtar kavramları gözlemleyebilir, öğrendiklerini uygulayabilir, anladıklarını test edebilir ve öğrenmelerine yön verecek ve başlıca öğrenme sonuçlarını edinmeleri konusunda geribildirim alırlar.

- **Öğrenme Çıktıları ve öğrenci sonuçlarını ölçen standartlar**
MyCounselingLab kritik öğrenme çıktıları ve psikolojik danışmanlar için ulusal standartlara yönelik tüm görevleri organize eder.
- **Video ve Olgu-Temelli Egzersizler karar alma becerilerini geliştirir.**
Video ve Olgu-Temelli Egzersizler öğrencileri çeşitli özelliklere sahip danışanları ve bundan dolayı farklı türden sorunları tanıtır. Bu sayede öğrenciler kendi profesyonel çalışmaları öncesi klinik deneyimleri tecrübe ederler. Öğrenciler gerçek danışan-terapist oturumları ya da uzman psikolojik danışmanların eşlik ettiği yüksek kalitede rol oynama senaryolarını izlerler. Sonrasında bir dizi kısa soru cevap uygulamasıyla videoların analizini yapmaya yönlendirilirler. Bu egzersizler öğrencilere gerçek bir danışanla kritik bir durum içerisinde bulunmadan önce etkili bir psikolojik danışman olmaları için gereksinim duydukları teknikleri ve karar alma becerilerini geliştirir.
- **Çalışma lisansı kısa testleri öğrencilere çalışma sertifikasyonuna hazırlanmaları için yardımcı olur.**
Otomatik olarak puanlanan, çoktan seçmeli Çalışma Lisansı kısa testleri öğrencilere kendi çalışma sertifikası sınavlarına hazırlanmaları, uzmanlık temel ders içeriğinde yetkinleşmeleri ve derste performanslarını geliştirmeleri konusunda yardımcı olur.

- **Video Kütüphane zengin bir gözlem fırsatı sunar.**

Video Kütüphane gerçek danışan-terapist oturumlarına ilişkin 400'den fazla video klip ve konuya ve anahtar kelimeye göre araştırılabilir şekilde organize edilen bir veritabanında yer alan yüksek kalitede rol oynama gösterimleri sağlar. Video Kütüphane MyCounselingLab kurslarında yer alan her video klipi ve ayrıca Pearson'un geniş video ve film arşivinden ilave videolar içerir. Eğitmenler videolarla ilgili ilave ödevler oluşturabilir ya da videoları sınıf içi tartışmalarda kullanabilirler. Öğrenciler gözlem yaşantılarını diğer ders alanlarını içerecek şekilde genişletebilir ve uzman psikolojik danışmanları uygulama sırasında gözlemlemek için ayırdıkları zamanı arttırabilirler.

TEŞEKKÜR

Birçok kişi bu kitabın içeriği ve hazırlanmasına doğrudan ve dolaylı olarak katkıda bulundu. Pek çok psikolojik danışman eğitimcisi profesyonel gelişimin şekillenmesinde önemli bir rol oynadı. Toledo Üniversitesi'nde bir lisansüstü öğrencisi iken beni etkileyen ve profesyonel olarak donanımı, liderliği ve alçakgönüllülüğü ile aynı şekilde bana model olmaya devam eden Martin Ritchie'ye derinden minnettarım. Nick Piazza, Robert Wendt ve Gary R. Collins mesleği tanımamda kritik roller oynadılar. Bill King ve Kimble Richardson'a Indiana Ruh Sağlığı Danışması Derneği'nde liderlik rolleri üstlenme için yolları açtıkları özel olarak teşekkür ederim. CEO, Joel Miller'e ve AMHCA'dan Jim Finley'e de ruh sağlığı psikolojik danışmanlığı mesleğine olan tutkumu besledikleri için müteşekkirim. Sam Harma, Lisa Hinkson ve Michigan, Sault Sainte Marie, Hiawatha Davranış Sağlığı merkezinin tüm ekibi ve danışanlarına teşekkür ederim. Benim profesyonel yönelimim anlatabileceğimden daha fazla HDS'daki zorlu tecrübelerime göre şekillendi. İşin en pratik tarafında, bu üçüncü baskının taslaklarını titizlikle okuyan ve yorumlarını paylaşan asistanım Bruce Birggs'e desteği için teşekkür ederim. Bu projenin tutarlılığı için vizyonu, desteği ve sabrı ile destek olan Öğretmen Eğitimi ve Yardım Meslekleri direktörü Kevin Davis'e çok teşekkür ederim. Son olarak, bu revizyon için değerli katkılar veren değerlendircilere teşekkür etmek isterim: Argosy Üniversitesi'nden Lillian Felton; Portland State Üniversitesi'nden Joel Lane; Georgia State Üniversitesi'nden Jonathan Orr; Memphis Üniversitesi'nden Eraina Schauss; ve Western Michigan Üniversitesi'nden Janet Thorne-Chan.

BÖLÜMLER VE ÇEVİRENLERİ

Çeviri Editörleri: Prof. Dr. Aslı UZ BAŞ - Prof. Dr. Nursel TOPKAYA
Ord. Prof. Dr. Şenel POYRAZLI

Bölüm 1. Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanı veya Profesyonel Psikolojik Danışman Kimdir?

Dr. Öğr. Üyesi Fatoş Bulut ATEŞ, Çukurova Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-8606-355X

Prof. Dr. Fulya CENKSEVEN ÖNDER, Çukurova Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-9748-626X

Bölüm 2. Tarihsel Perspektifte Klinik Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanlığı

Doç. Dr. Şule BAŞTEMUR, Ordu Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003- 3940-0565

Bölüm 3. Klinik Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanları İçin Kuramsal Temeller

Doç. Dr. Duygu DİNÇER, İstanbul Aydın Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-2496-6902

Dr. Öğr. Üyesi Vildan Saruhan, İstanbul Aydın Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-8856-5652

Bölüm 4. Geleneksel ve Çağdaş Psikolojik Danışma Kuramları

Doç. Dr. Ali ÇEKİÇ, Gaziantep Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-7893-268X

Doç. Dr. İdris KAYA, Gaziantep Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-9562-3347

Bölüm 5. Eğitim, Çalışma Lisansı ve Çalışma Sertifikasyonu

Dr. Öğr. Üyesi Saadet ZÜMBÜL, Afyon Kocatepe Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-3812-3482

Dr. Öğr. Üyesi Kübra CİVAN, LPC, NCC, Quincy University

ORCID No: 0000-0002-8104-1327

Bölüm 6. Klinik Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanlığında Etik ve Yasal Konular

Prof. Dr. Türkan DOĞAN, Hacettepe Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-5976-7666

Arş. Gör. Alperen ŞENOL, İstanbul Aydın Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-9112-9472

Bölüm 7. Klinik Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanlığı Uygulaması: Ne Yapıyoruz

Prof. Dr. Tuğba SARI, Akdeniz Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-9902-9879

Prof. Dr. Özlem TAGAY, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-4532-6827

Bölüm 8. Mesleki Uygulama Bağlamları: Klinik Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanların Çalıştığı Alanlar

Doç. Dr. Elif ERCAN, Ege Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-6379-9812

Bölüm 9. Klinik Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanlığı Uygulamasında Değerlendirme ve Araştırma

Prof. Dr. Ragıp ÖZYÜREK, İstanbul Aydın Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-7394-1325
Dr. Öğr. Üyesi Süleyman AKÇIL, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-4461-5093
Associate Prof. Abdulkadir HAKTANIR, Kean University
ORCID No: 0000-0003-4066-0276

Bölüm 10. Çokkültürlü Ortamlarda Mesleki Uygulamalar

Doç. Dr. Sebahat Sevgi UYGUR, Dokuz Eylül Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-8848-8968

Bölüm 11. Yönetilen Bakım ve Üçüncü Taraf Geri Ödemesi

Doç. Dr. Numan TURAN, İstanbul Medeniyet Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-3623-1567

Bölüm 12. Toplum Ruh Sağlığı: Program Geliştirme, Değerlendirme ve Yönetme

Dr. Öğr. Üyesi Öznur BAYAR, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-9385-8641

Bölüm 13. Klinik Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanlığının Geleceği

Prof. Dr. Ayşe Rezan ÇEÇEN EROĞUL, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-7540-8006

İÇİNDEKİLER

Birinci Kısım: Kuramsal ve Tarihsel Temelleri

Bölüm 1	Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanı veya Profesyonel Psikolojik Danışman Kimdir?	1
	Psikolojik Danışman Kimdir? Karmaşa Diyarına Giriş!	4
	Klinik Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanı veya Profesyonel Psikolojik Danışman Olmak Ne Demektir: Bazı Faydalı Tanımlar	5
	İlgili Meslek Kuruluşları	9
	Psikolojik Danışmanlık Mesleğindeki Diğer Uzmanlık Alanları	14
	Bağımlılık Psikolojik Danışmanlığı	15
	Kariyer Psikolojik Danışmanlığı	15
	Üniversite Psikolojik Danışmanlığı	15
	Yaşlılık Psikolojik Danışmanlığı	16
	Çift ve Aile Psikolojik Danışmanlığı	16
	Rehabilitasyon Psikolojik Danışmanlığı	17
	Okul Psikolojik Danışmanlığı	17
	Klinik Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanlığı ve Bağlantılı Ruh Sağlığı Meslekleri	18
	Sonuç: Mesleki Kimliğin Pekiştirilmesi Süreci	20
	<i>Tartışma Soruları</i>	23
	<i>Önerilen Etkinlikler</i>	23
	<i>Kaynakça</i>	24
Bölüm 2	Tarihsel Perspektifte Klinik Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanlığı	27
	Ruh Sağlığı ve Hastalıklarına Erken Dönem Bakış ve Tedaviler	28
	Psikiyatrinin Ortaya Çıkışı	30
	Psikolojik Danışmanlıkla İlgili Mesleklerin Kökleri	32
	Psikolojik Danışmanlığın Profesyonelleşme Hareketi	34
	Özel Psikoloji Uygulaması	35
	Çocuk Rehberlik Hareketi	35
	Carl Rogers ve Yönlendirici Olmayan Psikolojik Danışmanlık	35
	Evlilik ve Aile Psikolojik Danışmanlığı	36
	Değerlendirmenin Hızlı Genişlemesi ve Kariyer Psikolojik Danışmanlığının Artan Çok Yönlülüğü	36
	İkinci Dünya Savaşı Sonrası ve Gaziler İdaresi	38
	Mesleki Kuruluşların Etkisi	39

Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanlığının Profesyonelleşmesi ve Yaygınlaşması	40
Ruh Sağlığı Sistemindeki Sorunlar	41
Psikofarmakolojik Müdahalelerin Artan Etkililiği	41
Psikolojik Danışma Kuram ve Tekniklerinde Yenilikler	42
Toplum Temelli Hizmetlere Sınırlı Erişim	42
1963 Toplum Ruh Sağlığı Merkezleri Yasası	43
Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanlığının Ortaya Çıkışı	44
Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanlarını Lisanslama	45
Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanlığı Mesleğinin Ortaya Çıkması	45
Değişen Roller, Araçlar ve Bağlamlar: 21. Yüzyılda Ruh Sağlığı Meslekleri	47
Teknolojinin Uygulanması	47
Pozitif Psikolojinin Etkisi ve İyi Hali Üzerine Araştırmalar	49
Doğal ve İnsan Yapımı Afetlere Tepki	50
Sonuç	51
Tartışma Soruları	53
Önerilen Etkinlikler	53
Kaynakça	54
Bölüm 3 Klinik Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanları İçin Kuramsal Temeller	59
Kuram ve Psikolojik Danışmanların Kişisel Özellikleri	61
Benlik Şeması	61
Dünya Görüşü	62
Kişiler Arası Tarz	64
Danışan Motivasyonu ve Değişim Süreci: Kuramlar Ötesi Model	65
Psikolojik Danışmada Kuramın Rolü	67
Klinik Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanları ile İlgili Temel Kuramlar	69
İnsan Gelişimine İlişkin Kuramlar	70
Ekolojik Bakış Açısı	73
Ruh Sağlığı Kuramları ve Ruhsal Hastalıkların Önlenmesi	76
Ruh Sağlığını Desteklemeye Yönelik Yaklaşımlar	81
Ruh Sağlığının Desteklenmesi Bağlamında Önleme	84
Sonuç: Klinik Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanlığı Paradigması	85
Tartışma Soruları	88
Önerilen Etkinlikler	89
Kaynakça	90

Bölüm 4	Geleneksel ve Çağdaş Psikolojik Danışma Kuramları	95
	Geleneksel ve Çağdaş Psikolojik Danışma ve Psikoterapi Kuramları	97
	Psikanaliz	97
	Bireysel Psikoloji (Adleryan Kuram)	104
	Davranışçı Kuram	107
	Bilişsel Kuramlar	112
	Üçüncü Dalga Bilişsel-Davranışçı Terapiler: Mindfullnes ve Kabul Temelli Terapiler	116
	İnsancıl Terapiler ve Varoluşçu Kuram	118
	Öyküsel Terapiler	120
	Feminist Terapi	121
	Aile Terapisi	122
	Sonuç	126
	Tartışma Soruları	128
	Önerilen Etkinlikler	129
	Kaynakça	130

İkinci Kısım: Klinik Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanlığı Mesleki Yeterliliklerin Kazandırılması ve Uygulaması

Bölüm 5	Eğitim, Çalışma Lisansı ve Çalışma Sertifikasyonu	133
	Klinik Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanları İçin Akademik Hazırlık	135
	Klinik Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanlarının Eğitimi İçin CACREP Modeli	136
	Klinik Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanlığı Programları İçin CACREP Standartları	140
	Temeller	140
	Bağlamsal Boyutlar	142
	Uygulama	142
	Klinik Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanlarının Eğitiminde Mesleki Uygulama Standartları	143
	Klinik Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanlarının Mesleki Yeterliliklerinin Kazandırılması	145
	Kayıt	145
	Sertifikasyon	145
	Lisanslama	147
	Eğitim ve Psikolojik Danışmanların Yetkilendirilmesinde Güncel Konular	149
	Eyaletlerde Klinik Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanları için Lisanslama: Bundan Sonra Ne Olacak?	150
	Taşınabilirlik	150
	Tartışmalar ve Büyüme Sancıları	152

Sonuç	154
<i>Tartışma Soruları</i>	156
<i>Önerilen Etkinlikler</i>	157
<i>Kaynakça</i>	157
Bölüm 6 Klinik Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanlığında Etik ve Yasal Konular	159
Etik Kodlar ve Yasanın Önemi	161
Yasa ve Etik Kurallar Arasındaki İlişki	163
Etik Kodların Temel İlkeleri	166
Etik Kodlar	167
ACA Etik Komitesinin Rolü ve İhlal İddialarının Soruşturulması	170
Belirli Etik ve Yasal Konular	172
Yetkinlik ve Uygulama Kapsamı	172
Bilgilendirilmiş Onam: Danışanın Hakları ve Sorumlulukları	173
Gizlilik ve Ayrıcalıklı İletişim	179
Sağlık Sigortası Taşınabilirlik ve Sorumluluk Yasası	180
Danışanların veya Diğer Kişilerin Zarardan Korunması	181
Mesleki Sınırlar ve İkili İlişkiler	184
Psikolojik Danışmanlıkta Teknoloji Uygulamaları	186
Sonuç	189
<i>Tartışma Soruları</i>	190
<i>Önerilen Etkinlikler</i>	190
<i>Kaynakça</i>	191
Bölüm 7 Klinik Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanlığı Uygulaması: Ne Yapıyoruz	195
Klinik Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanlığı Paradimasının Uygulanması	196
Yardım Aşamaları	197
İlişkinin Kurulması	198
Mevcut Sorunun Değerlendirilmesi veya Tanımlanması	199
Hedeflerin Belirlenmesi ve Ayarlanması	208
Müdahalelerin Seçilmesi ve Uygulanması	210
Sonlandırma ve İzlemenin Planlanması ve Tanıtımı	212
Müdahale Yöntemleri	213
Bireyle Psikolojik Danışma	213
Aile Psikolojik Danışmanlığı	216

Konsültasyon	217
Hak Savunuculuğu	220
Tedavi Süreçlerini Etkileyen Güncel Eğilimler	222
Kurumsallaşma Sonrası Dönem	222
En Az Kısıtlayıcı Tedavi	223
Kanıtı Dayalı Tedaviler	224
İyileşme ve Hasta (Ruh sağlığı alanında destek alan bireyler) Hareketi	225
Sonuç	229
<i>Tartışma Soruları</i>	230
<i>Önerilen Etkinlikler</i>	230
<i>Kaynakça</i>	231
 Bölüm 8 Mesleki Uygulama Bağlamları: Klinik Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanların Çalıştığı Alanlar	 235
Klinik Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanları İş Başında: Özel Popülasyonlar	236
Evsizlik ve Ruh Sağlığı	237
Ağır ve Süreğen Psikolojik Bozukluğu Olan Kişilerin Tedavisi	240
Eş Zamanlı Psikolojik Bozukluğu ve Madde Kullanım Bozukluğu Olan Danışanların Tedavisi	242
Toplum Ruh Sağlığı ve Ceza İnfaz Sistemi	247
Toplum Ruh Sağlığı, Afet Müdahale ve Acil Durum Yönetim Sistemleri	251
Klinik Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanları İş Başında: Seçilmiş Çalışma Ortamları	259
Kurum/Toplum Ruh Sağlığı Merkezleri	259
Özel Muayenehane	262
Madde Kullanımı Tedavi Programları	263
Küçük Üniversite Psikolojik Danışmanlık Merkezi	264
Üniversite Sağlık Hizmeti	266
Ahırda: At Terapisi	267
Ev Temelli Terapi	269
Birinci Basamak Sağlık Hizmeti Ortamlarında Entegre Davranışsal Sağlık	270
Sonuç	275
<i>Tartışma Soruları</i>	276
<i>Önerilen Etkinlikler</i>	276
<i>Kaynakça</i>	277

Bölüm 9	Klinik Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanlığı Uygulamasında Değerlendirme ve Araştırma	283
	Değerlendirme	285
	Testlerin Kullanımı	285
	Değerlendirmede Anahtar Kavramlar ve İlkeler	286
	Değerlendirme Tekniklerinin Kategorileri	290
	Değerlendirmede Etik Uygulamalar	297
	Test Seçimi	298
	Test Uygulaması	298
	Testin Yorumlanması	299
	Testin Raporlanması	299
	Araştırma	300
	Araştırmada Temel Kavramlar ve İlkeler	301
	Araştırma Deseninin Spesifik Modelleri	304
	İstatistiksel Analizler	310
	Araştırmalarda Etik Uygulama	310
	Sonuç	311
	<i>Tartışma Soruları</i>	312
	<i>Önerilen Etkinlikler</i>	313
	<i>Kaynakça</i>	313
Bölüm 10	Çokkültürlü Ortamlarda Mesleki Uygulamalar	315
	Amerika'da Kültürel Çeşitlilik ve Çokkültürlülük	317
	Psikolojik Danışmanlıkta Dördüncü Güç Olarak Çokkültürlülük	318
	Temel Kavramlar ve Tanımları	320
	Etkili Çokkültürlü Psikolojik Danışmanlığın Önündeki Engeller	323
	Direnç	323
	Kültürel Kapsülleme	324
	Geleneksel Kuram ve Tekniklerin Hatalı Uygulanması	324
	Psikolojik Danışma Hizmetlerindeki Sistemik Engeller	327
	Dil Engelleri ve İletişim Sorunları	327
	Güvensizlik	328
	Çokkültürlü Psikolojik Danışmada Temel İlkeler	330
	Şemaların ve Önyargıların Değerlendirilmesi	330
	Gruplar Arası ve Grup İçi Farklılıklar	332
	İrksal/Kültürel Kimlik Gelişimi	333

Kültürleşme	335
Çoklu Kimlikler	336
Çoklu Miras Kimliği Geliştirme	336
Çokkültürlü Yeterliliklere Sahip Psikolojik Danışman	338
Sonuç	342
<i>Tartışma Soruları</i>	344
<i>Önerilen Etkinlikler</i>	344
<i>Kaynakça</i>	345

Üçüncü Kısım: Güncel Konular ve Yönelimler

Bölüm 11	Yönetilen Bakım ve Üçüncü Taraf Geri Ödemesi	349
	Yönetilen Bakım Bağlamı ve Gelişimi	351
	Finansal Risk ve Sigorta Şirketlerinin Yükselişi	351
	Yönetilen Sağlık Bakımına Doğru Sürüklenme	353
	Yönetilen Bakım Nedir?	354
	Kullanımın Azaltılmasına Yönelik Prosedürler	356
	Birim Başına Fiyatı Kontrol Etme Prosedürleri	360
	Yönetilen Bakımın Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanlığı Uygulamasına Etkisi	362
	Ruh Sağlığı Sağlayıcılarının Çağdaş Ekonomik Duruma Tepkileri	363
	Sonuç: Yönetilen Bakım Çağında Hayatta Kalmak	365
	<i>Tartışma Soruları</i>	369
	<i>Önerilen Etkinlikler</i>	369
	<i>Kaynakça</i>	370
Bölüm 12	Toplum Ruh Sağlığı: Program Geliştirme, Değerlendirme ve Yönetme	373
	Tarihsel Arka Plan: Abd'de Toplum Ruh Sağlığı	375
	Ruh Sağlığı Hizmeti Sunma Sistemi Modeli	378
	Hizmet Alanların İhtiyaçlarının ve İsteklerinin Değerlendirilmesi	381
	Misyon	382
	Hedefler, Amaçlar ve Program Çıktıları	383
	Programlar	384
	Uygulamaya Dayalı Bilgi, Beceri ve Kaynak Desteği	385
	Çevresel Destekler: Teknoloji ve Tesis	385
	Program Değerlendirme	386
	Programın Hibe ve Desteklerle Finanse Edilmesi	389
	Program Süpervizyonu, Yönetimi ve Liderliği	391

Sonuç	395
<i>Tartışma Soruları</i>	396
<i>Önerilen Etkinlikler</i>	396
<i>Kaynakça</i>	397
Bölüm 13 Klinik Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanlığının Geleceği	399
Mesleği Etkileyen Faktörler	400
Profesyonel Kredilendirme	401
Profesyonel Kimliğin Güçlendirilmesi	402
Politik ve Sosyo-ekonomik İklim	403
Yeni Modeller ve Ruh Sağlığına İlişkin Servis Sağlayıcılar	405
Psikolojik Danışma Kuramlarının Uygulanmasında Çağdaş Yönelimler	406
Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanlığında Spiritüalizm	408
Psikopatoloji ve İyilik Halinin Biyolojik Temelleri: Psikofarmakoloji, Nörobilim ve Nöropsikolojik Danışma	410
Ekonomik Bağlam ve Teorinin Profesyonel Uygulamadaki Kullanımı	411
Klinik Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanlığının Güçlü Yönleri	412
Klinik Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanlığının Güçlükleri	414
Sonuç	417
<i>Tartışma Soruları</i>	418
<i>Önerilen Etkinlikler</i>	418
<i>Kaynakça</i>	419
Ek A Ulusal Meslek Kuruluşları	423
Ek B Seçilmiş Mesleki Eğitim Enstitüleri	425
Ek C Ruhsatlandırma Kurulları	428
Dizin	439

BÖLÜM

1

Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanı veya Profesyonel Psikolojik Danışman Kimdir?

BÖLÜM İÇERİĞİ

- Psikolojik Danışman Kimdir? Karmaşa Diyarına Giriş!
- Klinik Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanı veya Profesyonel Psikolojik Danışman Olmak Ne Demektir: Bazı Faydalı Tanımlar İlgili Meslek Kuruluşları
- Psikolojik Danışma Mesleğindeki Diğer Uzmanlık Alanları
- Klinik Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanlığı ve Bağlantılı Ruh Sağlığı Meslekleri
- Sonuç: Mesleki Kimliğin Pekiştirilmesi Süreci

Yeni mezun olmuş ve ilk profesyonel pozisyonumu arayan genç bir psikolojik danışmandım. Elimde psikolojik danışmanlık alanında yüksek lisans diploması ile profesyonel uygulama yapabileceğim bir iş bulmak için birkaç gazetedeki seri ilanlara bakarak aramaya başladım. (Evet, bu internet öncesi bir aramaydı.) İlk olarak Yönetim ve Profesyonel kategorisine, ardından Tıp ve Diş Hekimliği bölümüne baktım. Sonunda, Genel İş İlanları kategorisine baktım.

Ne yazık ki, klinik ruh sağlığı psikolojik danışmanı mesleki unvanını kullanan herhangi bir ilan bulamadım. Hatta psikolojik danışman terimi ruh sağlığıyla ilgili hiçbir reklam da gözüküyordu. Bulduklarım beni çok şaşırttı! Bir yazı “Danışman Aranıyor” başlıklıydı, ancak yerel bir mağazadaki kozmetik tezgahının arkasında çalışacak ve mağaza ürünlerinin göreceli faydaları konusunda müşterilere danışmanlık yapacak bir kişinin açık pozisyonlarını tarif ediyordu. Başka bir rek-